

MAGYARY ZOLTÁN ÉLETMŰVE – A MAGYARY KRITIKAI KIADÁS METODOLÓGIAI HÁTTERE¹

A tanulmány Magyary Zoltán munkásságának helyét és szerepét vizsgálja a hazai közigazgatás-tudományon (azaz a közigazgatási jogi és a közigazgatástani irányzaton) belül. Az írás a témakör legégetőbb problémájaként mutatja be a szöveghagyomány(ozódás) és a befogadástörténet szerepét a Magyary-életmű kritikai kiadás metodológiai hátterét illetően. A kritikai kiadásban a jogi szövegekre alkalmaztuk a kritikai kiadás általános módszertanát.



1. MAGYARY ZOLTÁN ÉLETMŰVE (TUDOMÁNYOS MUNKÁSSÁGA) – SZÁMBAVÉTELI KÍSÉRLET

Jelen tanulmánynak nem célja a témakör teljes kibontása. Sokkal inkább szükséges a kérdésfeltevés, bizonyos adatok számbavétele. A felmerülő problémák között számos olyan van, mely csak a Magyary-életmű teljes kritikai kiadásának megjelenésével válik megválaszolhatóvá. Valójában jelen írás tehát egyszerre módszertani jellegű, és számbavételei kísérletet kialakítani szándékozó.

Magyary Zoltán (1888–1945) a honi közigazgatási jog és közigazgatástani irányzatának nagy összefogója és összefoglalója, a hazai adminisztratív tudományok talán legnagyobb alakja. Munkásságának vizsgálatához kapcsolódóan szövegei sorsának (szöveghagyomány) és a textusok újradiadásának (szűkebb értelemben vett befogadástörténet) összefoglalása nem nélkülözhető.

Leggyakrabban a jogtudósi művek (és a tankönyvek is) egyetlen kiadásban jelentek meg Magyary idején (de gyakran később is, illetve igaz mindez napjainkra). E Magyary-szövegek hozzáférhetősége gyakran kétséges. A közigazgatás-tudomány vonatkozásában a professzor egyes művei megjelentek ugyan reprintben (*Magyar közigazgatás; A közigazgatás és az emberek; A magyar állam költségvetési joga; A közigazgatás legfőbb vezetése szervezési szempontból*), ezek azonban kis példányszámban láttak napvilágot. Ha csak

¹ Készült a „Magyary Zoltán és közigazgatás-tudományi iskolája” elnevezésű kiemelt NKE kutatási projektum (2014–2018) keretében.

Magyary munkásságánál maradunk, *A tudománypolitika alapvetésében* írt, kismonográfia mennyiségű tanulmányai, idegen nyelvű monográfiái, magyar és idegen nyelvű kisebb írásai gyakorlatilag hozzáférhetetlenek, ahogy tanítványai által leírt, általa jóváhagyott, gépiratos egyetemi jegyzetei is (közigazgatási jogi és pénzügyi jogi tárgykörű művek). Az életmű ismerete nélkül Magyary Zoltán munkásságának elfogulatlan értékelése nem várható el, illetve a Magyary-művek feltárása nélkül a megismerési folyamat eleve hiányos, csonka lesz. Ugyanakkor korábbi tudós hagyományból² úgy ismeretes, hogy a *Magyar közigazgatás szerzői kézirata* fennmaradt (ELTE ÁJK Magyary Archívum), előkerülése esetén ennek vizsgálata kiemelt jelentőségű lehet egy későbbi kutatásban. Tekintetbe kell venni, hogy ma még az sem tisztázott, hogy kiket tekintünk közigazgatás-tudományi (közigazgatási jogi és közigazgatás-tani) tudományművelőknek (egyetemi oktatóknak, kutatóknak, jogi íróknak) a kezdetektől 1945-ig terjedő időszakban.³

Magyary Zoltán összes művének számbavétele még kiegészítendő a Magyary munkásságát vizsgáló bibliográfiai irodalomból hiányzó művekkel. Ezt – a fentiek szellemében – az 1911 és 1920 közötti, valamint az 1920–1944 közötti *Magyar könyvészet*, az OSZK elektronikus adatbázisa, valamint a MOKKA-ODR és a MATARKA adatbázisok, továbbá az ELTE ÁJK Közigazgatási jogi Tanszék Magyary Archívumában őrzött anyagok alapján darabonként kell a jövőben tovább vizsgálni, beleértve azt is, hogy nincsen-e a korábbi, Magyary-életműre vonatkozó bibliográfiai feldolgozásokból hiányzó tétel a jelenleg leírtakon túlmenően. A fenti anyagokban nem ismertetett kéziratos művek vagy (hazai és külföldi) nyomtatványok előkerülése sem zárható ki.

2 Néhai Lőrincz Lajos akadémikus említette, hogy látta és olvasta a kéziratot néhai Berényi Sándor professzor társaságában (emlékezetem szerint az 1990-es évek előtt történt mindez).

3 A közigazgatási jog és a közigazgatástan művelőinek esetében mind a hazai közigazgatási jog, mind pedig a részben ilyen kérdéseket kutató szerzőket is vizsgáló jogelmélet-történeti és politikatörténeti kötetek íróinak véleménye megoszlik (eltér) abban, hogy kik is alkotják e személyi kört. Erre példaként időrendi sorrendben lásd: SZABÓ Imre: *A burzsoá állam- és jogbölcsélet Magyarországon*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1955, 533. (Kameralista / pontosabban: Polizeiwissenschaft-művelő/, és közigazgatástannal foglalkozó szerzőkre vonatkozó adatokkal). CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976, 560. SZAMEL Lajos: *A magyar közigazgatás-tudomány, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1977, 412. SZANISZLÓ József: A közigazgatás-tudomány oktatásának és tanszékeinek története az ELTE Jog-és Államtudományi Karán 1777–1977 között I–III. Az ELTE Államigazgatási Tanszékének 200 éves jubileumára írta: -.-.-. ELTE ÁJK Államigazgatási Jogi Tanszék, Budapest, 1977. XXXII., XI., XI., 762. ARCZT Ilona: *A „Politika tudományok” oktatása a budapesti egyetem (ELTE) Jogi Karán és elődintézményeiben*, Rejtjel, Budapest, 2004, 250. TAMÁS András: *A közigazgatási jog elmélete*. Negyedik kiadás, Szent István Társulat, Budapest, 2010, 512. KOI Gyula: *Évszázadok megszgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája. Zsoldos Ignác (1803–1885), Récsi Emil (1822–1864), Concha Győző (1846–1933), Magyary Zoltán (1888–1945)*, Nemzeti Közszerzői Egylet – Nemzeti Közszerzői és Tankönyvkiadó, Budapest, 2013, 178. KOI Gyula: *A közigazgatás-tudományi nézetek fejlődése. Külföldi hatások a magyar közigazgatási jog és közigazgatástan művelésében a kameralisztika időszakától a Magyary-iskola koráig*, Nemzeti Közszerzői és Tankönyvkiadó, Budapest, 2014, 487.*

Megjegyzendő, hogy Magyar y mintegy 40 más által alkotott műhöz írt előszót (ezeket Szaniszló részben tünteti csak fel, teljes(ebb) közlés Gőbel anyagában található).⁴

E vonatkozásban kutatástörténetileg egyelőre kérdéses, hogy hány Magyar y által küldött, illetve Magyar ynak küldött levél maradt fenn, az OSZK Kézirattár I. CD lemezén 13 tétel található, mintegy 60 számára és közel 40 általa küldött levél,⁵ illetve egy kéziratos önéletrajz a Szinnyi-féle *Magyar írók élete és munkái* folytatása számára⁶ (illetve Magyar y Zoltán-né Techert Margit pár tétele is fellelhető).⁷ A fentiek összegzéseképpen: jelenleg 48 általa írt levelet ismerünk az OSZK-ból és 11-et orosz levéltárakból, továbbá a búcsúlevelet az MTA Könyvtárának Kézirattárában, azaz összesen 60 általa írt levél ismert. Számára 59 küldött levelet ismerünk az OSZK, és tíz levelet az orosz levéltárakból, ez összesen 69 tétel; továbbá Ilosvayhoz küldött négy, Klebelsberghez, Zolnaihoz és Molnár Kálmánhoz küldött egy-egy levele 76 számára küldött tételt jelent, vagyis mindösszesen egyelőre 136 anyagról tudunk. A Magyar y Archívum mellett⁸ az MTA Kézirattára, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, és a tatai Helytörténeti Gyűjtemény szolgálhat meglepetésekkel, továbbá a külföldi intézmények is relevánsak (a brüsszeli IIAS; az USA-beli Rockefeller Foundation; orosz levéltárak⁹). Közigazgatás-tudománnyal foglalkozó magánszemély is őriz egy Magyar y-iskola tag által jegyzett kéziratot, melyből pár mondatot tett csupán közzé, illetve Magyar ynak elvileg van egy leírása a szovjetunióbeli utazásáról. Érdemes a nyomtatásban közzétett levele-

4 SZANISZLÓ József: Magyar y Zoltán tudományos műveinek jegyzéke, In: Szaniszló József: *A Magyar y-iskola és háború utáni sorsa. Közigazgatástudomány-történeti visszapillantás*. Budapest, 1993, 161–170.

GŐBEL József: *Magyar y Zoltán (1888–1945) munkássága*. K. n., Budapest, 1974, 110 (Gépirat; Magyar y Archívum; jelzet nélkül). Az előszókra lásd 105–106.

5 A levelek fellelhetőségére: *Kézirattár. Az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárának katalógusai*, Arcanum, Budapest, 2004, CD-ROM. Az alábbi tételek jönnek szóba: A Levelestárban: Carl Heinrich Becker Magyar y Zoltánhoz (1925) 1 db; Otto Benecke Magyar y Zoltánhoz (1925) 1 db; Farkas Gyula Magyar y Zoltánhoz (1924–1925) 4 db; Gragger Róbert Magyar y Zoltánhoz (1923–1926 és é.n.) 52 db; Károlyi Árpád Magyar y Zoltánhoz (1925) 1 db; Magyar y Zoltán Carl Heinrich Beckerhez (1926) 1 db; Magyar y Zoltán Gragger Róberthez (1925–1926) 7 db; Magyar y Zoltán K. Lippich Elekhez (1914) 1 db; Magyar y Zoltán Friedrich Schmidt-Ott-hoz (1925–1926) 2 db. A Fondjegyzékben: 15/1012-es jelzetten: Magyar y Zoltán Hóman Bálinthoz (1913–1941) 12 db; 7/1326-os jelzetten Magyar y Zoltán a Magyar Szemle társasághoz (1928–1935) 18 db; 24/540-es jelzetten: Magyar y Zoltán Somló Sándorhoz (é.n.) 1 db; 116/1061-es jelzetten: Magyar y Zoltán Lukinich Imréhez (1925–1929) 4 db; 119/391 jelzetten: Magyar y Zoltán Németh Gyulához (1923–1943) 2 db.

6 Az Analekták között: 36/2485 jelzetten: Magyar y Zoltán miniszteri osztálytanácsos önéletrajza (autográf adat-szolgáltatás a *Magyar írók élete és munkái* szerkesztősége számára; Budapest 1925. április 12.; 5444 jelzetten: Szabadkóműves tisztviselők elbocsátására vonatkozó határozat és kérvény a Közszolgálati Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége részéről szign.: Magyar y Zoltán.

7 A Fondjegyzékben III/861. jelzetten: Magyar y Zoltán Babits Mihálynéhoz (é. n.) 4 db – ez igen figyelemreméltó; illetve a Balogh József hagyatékban 1/2120 jelzetten Magyar y Zoltán 1934 és 1939 közötti levelei.

8 Itt mintegy 25 mappányi; kb. 5-7,5 fm különféle, Magyar yhoz és a Magyar y-iskolához kapcsolódó kéziratos anyag van, sajnos annotációs *elenchus* nélkül. Ezek feltárása szükséges még.

9 A Magyar y házaspár szovjetunióbeli 1935 őszén tett két hónap időtartamú magánútjával kapcsolatos titkosszolgálati megfigyelés iratainak oroszból magyarra fordított igen értékes forrásközlése Magyar yék egyes leveleivel és a nekik írt válaszokkal a témakörben: BABUS Antal (összeáll.): *Egy konzervatív úr a baloldali zarándokok között. Magyar y Zoltán szovjetunióbeli útja. Az iratokat gyűjtötte és válogatta, fordította, sajtó alá rendezte, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta Babus Antal*, Argumentum – Balassi Intézet – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Budapest, 2014, 244. Orosz levéltári források magyarul – a Moszkvai Magyar Levéltári Intézet sorozata 2.

ket is számba venni (lásd a lentebb írt gondolatokat, majd az újra közzétett levelek jegyzékét is). Ezek az anyagok mind árnyalhatják a Magyary Zoltánról kialakított képet.

2. A KRITIKAI SZÖVEGKIADÁS SZEREPE A MAGYARY-ÉLETMŰ FELTÁRÁSÁBAN

Mi a (szöveg)kritikai kiadás? Egy klasszikus lexikoni meghatározás szerint: „Az irodalmi illetve tudományos műnek az eredeti kézirat(ok) vagy első kiadás(ok) alapján szerkesztett, a hiteles szöveg mellett a változatokat is tartalmazó, a mű keletkezésére, ihletforrásaira, értelmezésére, utóéletére vonatkozó jegyzetekkel ellátott tudományos kiadása.”¹⁰ Az MTA Társadalomtudományi Központja által kiadott szabályzat is hasonló módon fogalmaz: „Szerzői művet kritikai-filológiai apparátussal közreadó kiadvány; az utókorra hagyományozott szövegek, történeti emlékek, zenei, néprajzi, és más források hű, történetileg hiteles, helyreállított, adatolt, kommentált, jegyzetapparátussal ellátott közlését tartalmazó kiadvány.”¹¹

A kritikai kiadás hozzáférhetővé tétele a szövegkritika és a textológia vívmányainak felhasználásával történik (különösen nehéz ez ókori vagy középkori szövegek esetében, amikor a szerzői kézirat legtöbbször ismeretlen). Ilyenkor szükséges a kéziratok összegyűjtése, a szövegtörténet rekonstruálása, a hitelesség felülvizsgálata (a szövegromlások és a későbbi betoldások kiküszöbölése), mindez az eredeti szöveg rekonstruálásához vezet. Az újkori nyomtatott szövegek esetében régebben az író életében megjelent utolsó kiadás (*Ausgabe letzter Hand*) szövege volt a kiadás alapja, a mai kiadói gyakorlat nem ragaszkodik mereven ehhez az eljáráshoz. A tudományos kritikai kiadás módszereit a pozitívizmus idején dolgozták ki. A „népszerű” kiadások mellett gyakran egyidejűleg jelentek meg a kritikai kiadások (Jókai Mór vagy Mikszáth Kálmán életműve esetében).¹²

Klaniczay Tibor egy prózairónk kritikai kiadása esetében külön elveket határozott meg.¹³

Mindemellett azonban fontos rámutatni arra a tényre, hogy Magyarországon az irodalmi művek kritikai kiadásaira vonatkozóan 1962-ben¹⁴ és 1988-ban¹⁵ is megjelent egy szabályzat.

A kritikai kiadás feladata, hogy rögzítse a szöveg lehetőleg (elérhető) teljes és hiteles alakját, tárja föl keletkezésének idejét, helyét, körülményeit. A teljes életműre kiterjedő kiadvány tartalmazza a szerző alkotásai mellett töredékeit, naplóit, leveleit és a hozzá írt leveleket is.

10 Kritikai kiadás címszó, In: *Világirodalmi lexikon VI. Kamc-Lane* (főszerk. KIRÁLY Péter), Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979, 703.

11 MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Teljesítményértékelési Szabályzat 2014. január 1. (2015. január 1-től hatályos módosításokkal egybeszerkesztett változat). MTA TK, Budapest, 2015, 5, http://intranet.tk.mta.hu/uploads/files/Teljesitmenyertekelés_szabalyzat_2015januar1.pdf (a letöltés ideje: 2015. 02. 20.)

12 KIRÁLY: i. m., 703.

13 KLANICZAY Tibor: A textológiai munka helyzete, In: KLANICZAY Tibor: *Marxizmus és irodalomtudomány*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1964, 275. (A könyvfejezet a 230–246. oldalon található). Továbbá vö. KIRÁLY 1979, 703.

14 HORVÁTH Károly (szerk.): *A magyar klasszikusok kritikai kiadásának szabályzata*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1962, 31.

15 PÉTER László (összeáll.): *Irodalmi szövegek kritikai kiadásának szabályzata*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988, 46. http://textologia.iti.mta.hu/peter_laszlo.pdf (a letöltés ideje: 2015. február 20.)

Külön beccsel bírnak az idegen nyelvű kiadásban fellelhető esetleges eltérések (betoldások) a magyar eredetihez képest. A kérdés másként tevődik fel, ha egy idegen nyelvű mű az eredeti és a magyar nyelvű a későbbi közlés.

A szerzői műveknek olykor egymástól kisebb-nagyobb mértékben különböző szövege maradt ránk. A változatok szövegeinek eltérései a szövegváltozatok (variánsok). Azt a szöveget, amelyet a szöveggözlő a kiadvány alapjául tekint, *alapszöveg*nek nevezzük. A kiadványban közölt szöveg a *főszöveg*. (Magyary esetében ez a probléma egyetemi jegyzeti vonatkozásában a legjelentékenyebb jelen tudásunk szerint). Alapszövegül általában az utolsó kéz (*ultima manus*) elve alapján a szerző életében megjelent utolsó, a szerző által gondozott vagy jóváhagyott közlés, vagy a legkésőbbi eredeti (*autográf*) kézirat (gépirat, nyomdai levonat) szolgál, de ettől adott esetben el lehet térni (pl. cenzúra esetén).

Fontos szabály, hogy alapszövegül csak egyetlen változat szolgálhat; nem szabad a különböző változatokat önkényesen vegyíteni (*kompilálni*). Az alapszövegül kiválasztott változat hibáit azonban szükséges a többi változat tanulságai alapján javítani (*emendálni*). A filológia szabályai szerint a kritikai kiadásban a főszöveget ötsoronként számozzák.¹⁶

A szerző stílusának egyéni, eredeti jellegzetességeit a kritikai kiadások megőrzik, ideértve az írás korfestő erejét, a szerző nyelvéllapotát és írásgyakorlatát is. Az 1904 után megjelent prózai szövegek helyesírását általában szokás közelebb hozni a maihoz.¹⁷

A Magyary halála utáni reprint, gyűjteményes és szövegkiadásokról is számot adunk. Ezek ismertetésében az irodalomtörténeti alapú filológiában nem szükséges teljességre vagy részletező tárgyalásra törekedni.¹⁸ Ezzel kapcsolatban jelen kritikai kiadás azt az eltérést fogalmazza meg, hogy Magyary Zoltán munkássága hatástörténete megismerésének érdekében a reprintben megjelent monográfiákat bibliográfiai egységként, a gyűjteményes kiadványokban megjelent, vagy önálló cikként újraközölt írásokat pedig szövegenként tételesen, mind az előtanulmány megfelelő részében, mind az alapszövegek újraközlésénél az alapszövegekre és a szövegváltozatokra vonatkozó bibliográfiai és szövegtörténeti részben fel kell sorolni. A több kiadásban megjelent közzétételű művek közül elég az első és az utolsó kiadásokra utalni. Számot kell adni a Magyary-bibliográfiákban nem szereplő, könyvészet által ismert, csak könyvtári adatbázisban leírt és könyvészetileg ismeretlen kiadványokról (utóbbiakat lelőhellyel együtt).

Mindezek fényében ki kell újra térni arra a problémára, hogy a jogi tudományos szövegek közzétételének kialakult filológiai és textológiai gyakorlata nincsen. Maga a kritikai kiadás az időrendi alap mellett kötelezi el magát.

3. MAGYARY ZOLTÁN KEDVELT MŰFAJAI

1. Monográfiák
2. Egyetemi jegyzetek
3. Kisebb önálló kiadványok

16 ISzKKSz 1988, 11., 15–17. (3.11. pont 1–2. mondat, 4.1. pont, 4.2. pont, 4.4. pont, 4.7. pont 1. mondat)

17 Uo., 19–21., 28. (5.2.1. pont, 5.3.2. pont 1. mondat, 5.3.3. pont, 7.3.4. pont)

18 Uo., 27. (7.2.2. pont)

4. Könyvfejezetek
5. Tanulmányok
6. Folyóiratcikkek
7. Rövid közlemények (konferenciáismertetések, könyvbírálatok, nekrológok)
8. Mások műveihez írt előszavak
9. Levelek

A Magyary Zoltán által művelt műfajok lehetséges alapot képeznek a kritikai kiadás kijelölendő évkörönkénti belső rendje vonatkozásában. Ugyanakkor elfogadható a monográfiák és az egyetemi jegyzetek, valamint a levelek külön-külön kötetekben való közlése (ez részben terjedelmi és szövegszerkesztési, továbbá kötészettechnikai kérdés is egyben).

4. AZ EDDIGI MAGYARY-SZÖVEGKIADÁSOK

Miért elengedhetetlen az eddigi Magyary-szövegkiadások számbavétele? Magyary Zoltán írásai újrafelfedezésének történetével még adós a hazai közigazgatás-tudomány (ahogy a Magyary-életmű elfogulatlan, monografikus feldolgozásával is). E textusok recepciójának történeti feltárását meg kell előznie egy ilyen gyűjtésnek (nem beszélve az eddigi, Magyary-életmű megismertetésére irányuló bibliográfiákból hiányzó, könyvészetileg ismert és ismeretlen művek számbavételéről).

4.1. Reprint kiadványok

Az életmű egyes darabjai (monográfiái, monográfiában közzétett könyvfejezetei) közül a következők jelentek meg reprint kiadványként (az eredeti megjelenés időrendi sorrendjében).

1. Magyary Zoltán: A bolsevizmus közigazgatásának jellemzése, In: ifj. ANDRÁSSY Gyula – BALANYI György – BALOGH József – BÁRDOS Artúr – BERZEVICZY Albert – BREIT [Bánlaky] József – CZAKÓ Elemér – CSÁSZÁR Elemér – EGYED István – FÁBIÁN Béla – FLEISCHHACKER Rudolf – HEGEDŰS Lóránt – HERCZEG Ferenc – HOITSY Pál – IMRE Sándor – LAKATOS Géza – LYKA Károly – ORSZÁGH Sándor – MAGYARY Zoltán – MATLEKOVITS Sándor – NÉMETH József – MENDELÉNYI László – NEUBAUER Gyula – RIEDL Frigyes – STAUD Lajos – SZÉKÁCS Aladár – TÓRY Gergely – VÖRNLE János – WLISSICS Gyula: *A bolsevizmus Magyarországon. Andrassy Gyula gróf, Matlekovits Sándor, Berzeviczy*

Albert, Wlassics Gyula báró közreműködésével szerkesztette Gratz Gusztáv, Franklin, Budapest, 1921. XXII., 861. (A tanulmány az 501–520. oldalon található)¹⁹

2. MAGYARY Zoltán: *A magyar állam költségvetési joga. Közigazgatási jogi tanulmány*, Studium, Budapest, 1923, 224²⁰
3. MAGYARY Zoltán: *A közigazgatás legfőbb vezetése szervezési szempontból*. Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala, Budapest, 1936, 152. Statisztikai Közlemények 80. kötet 1. szám²¹
- 4–6. MAGYARY Zoltán: Előszó – A ténymegállapító módszer a közigazgatásban. Befejezés – A közigazgatás és az emberek. Eredmények és tanulságok, In: MAGYARY Zoltán – KISS István: *A közigazgatás és az emberek. Ténymegállapító tanulmány a tatai járás közigazgatásáról*, Dunántúl Pécsi Egyetemi Nyomda és Könyvkiadó, Budapest, 1939, 377 + 130 melléklet. Magyar Közigazgatás-tudományi Intézet, 30. (A három könyvrészlet a 9–10., 11–26., illetve a 353–373. oldalon található.)²²
7. MAGYARY Zoltán: *Magyar közigazgatás. A közigazgatás szerepe a XX. sz.[század] államában. A magyar közigazgatás szervezete, működése és jogi rendje*, Egyetemi Nyomda, Budapest, 1942, 675 + 1 melléklet²³

4.2. Szövegválogatások

Az egyes szövegválogatásokat időrendi sorrendben közöljük. Ennek célja, hogy a Magyar-szövegek befogadástörténetét (és újjáéledésük állomásait) figyelemmel kísérhessük, különösen életműve elhallgatása (1945–1976) és ezt követően életművének újrafelfedezése (1977–)

19 MAGYARY Zoltán: A bolsevizmus közigazgatásának jellemzése, In: ifj. ANDRÁSSY Gyula – BALANYI György – BALOGH József – BÁRDOS Artúr – BERZEVICZY Albert – BREIT [Bánlaky] József – CZAKÓ Elemér – CSÁSZÁR Elemér – EGYED István – FÁBIÁN Béla – FLEISCHHACKER Rudolf – HEGEDŰS Lóránt – HERCZEG Ferenc – HOITSY Pál – IMRE Sándor – LAKATOS Géza – LYKA Károly – ORSZÁGH Sándor – MAGYARY Zoltán – MATLEKOVITS Sándor – NÉMETH József – MENDELÉNYI László – NEUBAUER Gyula – RIEDL Frigyes – STAUD Lajos – SZÉKÁCS Aladár – TÓRY Gergely – VÖRNLE János: *A bolsevizmus Magyarországon. Andrássy Gyula gróf, Matlekovits Sándor, Berzeviczy Albert, Wlassics Gyula báró közreműködésével szerkesztette Gratz Gusztáv* (vál. KUPA László), Vadszözlő Kiadó, Budapest, 2003, 295 (A tanulmány a 107–126. oldalon található.)

20 MAGYARY Zoltán: *A magyar állam költségvetési joga. Közigazgatási jogi tanulmány* (Nyikos László előszavával), Országgyűlés Hivatala, Budapest, 2010, XII., 224

21 MAGYARY Zoltán: *A közigazgatás legfőbb vezetése szervezési szempontból*, Polgári Tanácsadó Szolgálat, Budapest, 1995, 152

22 MAGYARY Zoltán: Előszó – A ténymegállapító módszer a közigazgatásban. Befejezés – A közigazgatás és az emberek. Eredmények és tanulságok, In: MAGYARY Zoltán – KISS István: *A közigazgatás és az emberek. Ténymegállapító tanulmány a tatai járás közigazgatásáról*, (Bev. tan.: Verebélyi Imre) Nemzeti Közszolgálati és Tankönyvkiadó, Budapest, 2013. VIII., 377 + 130 melléklet (CD-lemez). Magyar Közigazgatás-tudományi Intézet, 30 (A három könyvrészlet a 9–10., 11–26., illetve a 353–373. oldalon található.)

23 MAGYARY Zoltán: *Magyar közigazgatás. A közigazgatás szerepe a XX. sz. [század] államában. A magyar közigazgatás szervezete, működése és jogi rendje*, Polgári Tanácsadó Szolgálat, Budapest, 1998, 675 + 1 melléklet

tükrében.²⁴ A közzétett műveknek csak a beazonosításhoz szükséges legfontosabb adatait tesszük közzé.

Az 1979-ben megjelent *Bürokrácia és közigazgatási reformok Magyarhonban* című válogatás²⁵ már tett közzé egy Magyary-szöveget.

1. A magyar közigazgatás racionalizálásának programja (1932)²⁶

Az 1986-ban megjelent *Diagnózis és terápia*²⁷ című kötetben szerepeltek az alábbi művek:

2. Nyolc év a magyar tudományos élet kormányzatában (1931)²⁸

3. A magyar közigazgatás racionalizálásának programja (1932)²⁹

4–5. A Beveridge-terv (1943) – Két magyar milliárdos terv (1943)³⁰ [együtt közzétéve]

6. Küzdelem a haladásért (kézirát, 1944)³¹

Az 1988-ban napvilágot látott *A magyar közigazgatás-tudomány klasszikusai 1874–1947* című válogatás³² az alábbi írásokat vette fel:

7. A magyar közigazgatás racionalizálása (1930) – részlet³³

24 Bizonyos értelemben már 1963-ban is érintette Magyary munkásságát Szamel Lajos. Erre: SZAMEL Lajos: Az államigazgatás-tudomány irányjai, In: SZAMEL Lajos: *Az államigazgatás vezetésének jogi alapproblémái*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1963, 407. A fejezetet lásd 5–45. A kötet és benne a fejezet később angolul is megjelent: SZAMEL Lajos: Trends in public administration science, In: SZAMEL Lajos: *Legal problems of Socialist Public Administration Management*, (ford. PULAY Gábor) Akadémiai Kiadó, Budapest, 1973, 233. Lásd 9–33. De 1974-ben kis példányszámban, stencilezett kiadványként, majd az 1977-ben közismertebb kiadásban megjelent közigazgatás-tudományi összefoglalása erőteljesebben foglalkozott Magyary Zoltán munkásságával: SZAMEL Lajos: Magyary Zoltán és a közigazgatás-tudományi iskola, In: SZAMEL Lajos: *A magyar közigazgatás-tudomány*, MTA Igazgatástudományi Bizottsága Közigazgatás-tudományi Szekció, Budapest, 1974, 106–185. SZAMEL Lajos: Magyary Zoltán és a közigazgatás-tudományi iskola, In: SZAMEL Lajos: *A magyar közigazgatás-tudomány*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1977, 161–265. Ugyanebben az évben jelent meg az ELTE ÁJK Államigazgatási Tanszék történetét feldolgozó kiadvány, benne Magyaryval és iskolájával foglalkozó fejezettel egy egykori Magyary-tanítvány tollából. SZANISZLÓ József: A közigazgatás-tudomány kora 1930–1945., In: SZANISZLÓ József: *A közigazgatás-tudomány oktatásának és tanszékeinek története az ELTE Jog- és Államtudományi Karán 1777–1977 között II. Az ELTE Államigazgatási Tanszékének 200 éves jubileumára írta: ...* - ELTE ÁJK Államigazgatási Jogi Tanszék, Budapest, 1977, 281–593. Magyary közigazgatási racionalizálási kormánybiztosi szerepével már 1976-ban foglalkozott Csizmadia Andor. CSIZMADIA Andor: Magyary Zoltán szerepe a közigazgatás racionalizálásában, In: CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976, 409–418. Szintén Csizmadia Andor az, aki 1979-ben elsőként tesz közzé Magyary Zoltán-szöveget Magyary halála után (lásd lentebb).

25 CSIZMADIA Andor (vál.): *Bürokrácia és közigazgatási reformok Magyarhonban*, Gondolat, Budapest, 1979, 585.

26 CSIZMADIA Andor: Magyary Zoltán kormánybiztos és a közigazgatás racionalizálása. A magyar közigazgatás racionalizálásának programja (1932), In: CSIZMADIA Andor (vál.): *Bürokrácia és közigazgatási reformok Magyarhonban*, Gondolat, Budapest, 1979, 434–451.

27 *Diagnózis és terápia. Magyary Zoltán társadalomszervező tevékenysége. Szöveggyűjtemény I–II.* (szerk. ANDRÁSSY Mária), Országos Közművelődési Központ, Budapest, 1986, 148; 115.

28 Uo., I. 27–34.

29 Uo., I. 37–56.

30 Uo., II. 55–64.

31 Uo., II. 67–89.

32 *A magyar közigazgatás-tudomány klasszikusai 1874–1947* (szerk. LÓRINCZ Lajos; vál. LÖVÉTEI István – SZAMEL Katalin), Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1988, 366

33 Uo., 275–287.

8. A közigazgatás és a közönség (1937)³⁴
9. Közigazgatási vezérkar (1938) – részlet³⁵
10. Közzsolgálati minősítési rendszerek (1939) – részlet³⁶
11. A mai közigazgatás lényege és feladatköre (1942)³⁷

Szintén 1988-as *A közigazgatás fejlesztése és szervezése* című kiadvány,³⁸ amely az alábbi Magyary-műveket tartalmazza:

12. A magyar közigazgatás racionalizálása (1930) – részlet³⁹
13. A magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztosítása – részlet (1931)⁴⁰
14. A magyar közigazgatás racionalizálásának programja (1932)⁴¹
15. Mikor újul meg igazán közigazgatásunk? (1940)⁴²
16. Bevezetés, In: *A magyar közigazgatás tükre* (1932)⁴³
17. Közigazgatási vezérkar (1938) – részlet⁴⁴
18. A ténymegállapító módszer a közigazgatásban, In: *A közigazgatás és az emberek* (1939)⁴⁵
19. *Magyar közigazgatás* III. és IV. fejezetek, VII. fejezet 254–258. pontok, VIII. fejezet, Bevezetés 318–319. pontok (1942)⁴⁶

1994-ben jelent meg először a *Közigazgatás-tudományi antológia*.⁴⁷ Ennek első (1994) és utolsó, ötödik (2007) kiadásában az alábbi Magyary-szövegek kaptak helyet.

20. A mai közigazgatás lényege és feladatköre (1942)⁴⁸
21. A jövő közigazgatás fejlődési iránya (1942)⁴⁹

34 Uo., 288–299.

35 Uo., 300–315.

36 Uo., 316–324.

37 Uo., 326–337.

38 *A közigazgatás fejlesztése és szervezése. Válogatás Magyary Zoltán professzor közigazgatás-tudományi iskolájának szellemi hagyatékából* (szerk. CSUTH Sándor – GÁSPÁR Mátyás, lekt. MÁTHÉ Gábor), Magyar Tudományos Akadémia Államtudományi Kutatások Programirodája, Budapest, 1988, 455. Közigazgatás-szervezési tanulmányok I.

39 CSUTH–GÁSPÁR: i. m., 19–29.

40 Uo., 31–46.

41 Uo., 49–61.

42 Uo., 99–104.

43 Uo., 249–262.

44 Uo., 271–278.

45 Uo., 283–293.

46 Uo., 333–410.

47 *Közigazgatás-tudományi antológia* I–II. (szerk. LŐRINCZ Lajos; az első kötet anyagát vál. MOLNÁR Miklós – NAGY Tibor Gyula; a második kötet anyagát vál. MOLNÁR Miklós; az idegen nyelvű szövegeket ford. ERDÉLYI Ágnes – ERDÉSZ László – KINCSES László – (SEBES Anna) – SZAMEL Katalin – TÖRÖK Zoltán). I. kiadás, Unió, Budapest, 1994, 224; 163. *Közigazgatás-tudományi antológia* I–II. (szerk. LŐRINCZ Lajos; az idegen nyelvű szövegeket ford. ERDÉLYI Ágnes – ERDÉSZ László – KINCSES László – (SEBES Anna) – SZAMEL Katalin – TÖRÖK Zoltán), 5. kiadás, HVG-Orac, Budapest, 2007, 392

48 Uo., II. 139–147; Uo., 351–361.

49 Uo., II. 149–151; a 2007-es kiadásban nem szerepel (a korábbi négyben igen)

22. Emlékirat államéletünk válságáról (kézirat, 1944)⁵⁰

1995-ben jelent meg Nagy Ferenc szerkesztésében az *In memoriam Magyary Zoltán* című megemlékező kis önálló nyomtatvány.⁵¹

23. Tartalom, In: *A magyar tudománypolitika alapvetése* (1927) – részlet⁵²

24. Bevezetés, In: *A magyar tudománypolitika alapvetése* (1927) – részlet⁵³

25. A magyar tudományos élet közigazgatása és kormányzása, In: *A magyar tudománypolitika alapvetése* (1927) – részlet⁵⁴

26. A tudomány nemzetközisége. Nemzetközi verseny és együttműködés (1937) – részlet⁵⁵

Szintén 1995-ben jelent meg egy szociológiatörténeti szöveggyűjtemény,⁵⁶ mely helyett adott egy Magyary–Kiss-szövegrészletnek.

27. *A közigazgatás és az emberek* (1939) – részlet⁵⁷

1998-ban Magyary-szöveget válogatott be egy hungarológiai szöveggyűjtemény is.⁵⁸

28. A külföldi magyar intézetek és egyéb tudományos kapcsolataink, In: *A magyar tudománypolitika alapvetése* (1927) – részlet⁵⁹

Saad József az egyik legtöbb Magyary-szöveget újra közreadó tudós, műve jelentős forrás.⁶⁰

29. A költségvetési törvény végrehajtása, In: *A magyar állam költségvetési joga* (1923) – részlet⁶¹

30. Vezető szakemberek képzése (1928)⁶²

31. Emlékirat az egyetemi ifjúság szociális gondozásának megszervezése tárgyában (1929) – részlet⁶³

32. A kormány és az egyetemek tudománypolitikai együttműködése, In: *A magyar tudományos nagyüzem megszervezése* (1931)⁶⁴

33. A magyar közigazgatás racionalizálásának programja (1932) – részlet⁶⁵

50 Uo., II. 153–164; Uo., 362–376.

51 *In memoriam Magyary Zoltán* (szerk. NAGY Ferenc), MTA Könyvtára, Budapest, 1995, 80.

52 Uo., 25–28.

53 Uo., 29–43.

54 Uo., 45–58.

55 Uo., 70–73. A közreadó által adott cím: Magyary Zoltán összefoglalója a nemzetközi versenyről és együttműködésről a tudományban (1936-os évszámmal).

56 *Magyar szociológiai szöveggyűjtemény I–II.* (szerk. NAGY Endre – PALOJTAY Mária – TÓTH Pál Péter), Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995, 637.

57 Uo., II. 115–141.

58 *A magyar mint idegen nyelv. Hungarológia* (szerk. GIAY Béla – NÁDOR Orsolya), Janus–Osiris, Budapest, 1998, 582

59 Uo., 165–176.

60 *Magyary Zoltán.* Válogatta, sajtó alá rendezte, a bevezetést és a jegyzeteket írta: SAAD József. Új Mandátum, Budapest, 2000, 295.

61 Uo., 69–84.

62 Uo., 85–91.

63 Uo., 92–99. A közreadó által adott cím: „Az egyetemi ifjúság szociális gondozásáról”.

64 Uo., 99–109.

65 Uo., 110–118.

34. Az elnök, In: *Amerikai államélet* (1934) – részlet⁶⁶
35. Programunk [Közigazgatás-tudomány című folyóirat] (1938)⁶⁷
36. A közigazgatási vezérkar (1938)⁶⁸
37. Közszolgálati minősítési rendszerek (1939)⁶⁹
38. A közigazgatásszervezeti és működési elvei. In: *Magyarközigazgatás* (1942) 47–67. pontok⁷⁰
39. Ügyintézés és ügykezelés, In: *Magyar közigazgatás* (1942) 275–279. pontok⁷¹
40. Eredmények és tanulságok, In: *A közigazgatás és az emberek* (1939) – részlet⁷²
41. A Táj- és Népkutató Központ rövid fennállásának története (1939)⁷³
42. Államéletünk válsága (1939)⁷⁴
43. A mai magyar állam jellemzése, In: *Emlékirat államéletünk válságáról* (1944, kézirat)⁷⁵

2011-ben adott ki Mezey Barna professzor Magyar Zoltán tudománypolitikai és tudományigazgatási irányultságú munkáiból egy válogatást.⁷⁶

44. Tudománypolitikánk mai állapota és e mű programja, In: *A magyar tudománypolitika alapvetése* (1927)⁷⁷
45. A magyar tudományos élet közigazgatása és kormányzása, In: *A magyar tudománypolitika alapvetése* (1927)⁷⁸
46. A magyar tudománypolitika jövő feladatai, In: *A magyar tudománypolitika alapvetése* (1927)⁷⁹
47. A magyar tudomány nemzetközi helyzete, In: *A magyar tudományos nagyüzem megszervezése* (1931)⁸⁰
48. A felsőoktatás és a tudományos élet a háború utáni Németországban és Ausztriában, In: *A magyar tudományos nagyüzem megszervezése* (1931)⁸¹
49. A kormány és az egyetemek tudománypolitikai együttműködése, In: *A magyar tudományos nagyüzem megszervezése* (1931)⁸²
50. Dr. Magyar Zoltán egyetemi ny. r. tanár különvéleménye (1932)⁸³

66 Uo., 119–126.

67 Uo., 127–128. A közreadó által adott cím: „A Közigazgatás-tudomány programja”.

68 Uo., 129–142.

69 Uo., 143–149.

70 Uo., 150–174.

71 Uo., 174–183.

72 Uo., 185–200.

73 Uo., 200–215.

74 Uo., 215–221.

75 Uo., 221–226.

76 MAGYARY Zoltán: „A tudományos versenyben megállás nincs.” *Válogatott tanulmányok* (szerk. MEZEY Barna), Gondolat, Budapest, 2011, 168.

77 Uo., 11–33.

78 Uo., 34–53.

79 Uo., 54–58.

80 Uo., 59–85.

81 Uo., 86–132.

82 Uo., 133–153.

83 Uo., 154–168.

4.3. Cikk formában újra megjelent művek (folyóiratok, folyóiratreprintek)

1990-ben adtak ki szociálpolitikai szöveggyűjteményként is egy folyóiratot, Magyary írását is újraközlő szándékkal.

51. Közigazgatás – szociális igazgatás, In: *A mai magyar szociálpolitika* (1939)⁸⁴

A *Debreceni Szemle* részleges reprint kiadása 1993-ban újraközölt egy, korábban a bibliográfiákba fel nem vett Magyary-szöveget, és egy már ismert anyagot.

52. Tudománypolitikánk legközelebbi feladatai, *Debreceni Szemle* II. évf. (1928) 6. sz. 317–323⁸⁵ (Ez az eddig ismeretlen tétel; lásd lentebb).

53. A magyar közigazgatás racionalizálása (1930) – részlet⁸⁶

A *Comitatus* önkormányzati szemle című folyóirat tett közzé 1997-ben és 1998-ban két Magyary-szöveget a vármegyékről.

54. A vármegyék kialakulása és száma, In: *Magyar közigazgatás* (1942) 120. pont⁸⁷

55. A vármegye, a vármegye szervezete, In: *Magyar közigazgatás* (1942) 123. pont⁸⁸

4.4. Újraközölt levelek

Nagy Ferenc kötetében a híresen szomorú búcsúlevelet adta közre, később ugyanígy tett Saád, valamint egy könyvfejezet függelékében, továbbá egy tanulmányában Verebélyi is.

1–4. Magyary Zoltán és Magyary Zoltánné Techert Margit levele Molnár Kálmán plébánoshoz (1945)⁸⁹

5–7. Magyary Zoltán Ilosvay Lajoshoz (1923–1927) 3 db⁹⁰

8. Magyary Zoltán Zolnai Bélához (1927)⁹¹

84 MAGYARY Zoltán: Közigazgatás – szociális közigazgatás, *Szociálpolitikai értesítő* I. évf. (1990) 1. sz. 1. köt., 250–259.

85 MAGYARY Zoltán: Tudománypolitikánk legközelebbi feladatai, In: *Debreceni Szemle. Válogatás az 1927–1944. évfolyamok anyagából* (szerk. ANGI János – BÉNYEI Tamás – GUNST Péter – PÓSÁN László), Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata, Debrecen, 1993, 618. A cikket lásd 311–317.

86 MAGYARY Zoltán: A magyar közigazgatás racionalizálása, In: *Debreceni Szemle. Válogatás az 1927–1944. évfolyamok anyagából* (szerk. ANGI János – BÉNYEI Tamás – GUNST Péter – PÓSÁN László), Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata, Debrecen, 1993, 618. A cikket lásd: 423–429.

87 MAGYARY Zoltán: A vármegyék kialakulása [a közzétevő által rövidített cím]. *Comitatus*, VII. évf. (1997) 9. sz. 3–7.

88 MAGYARY Zoltán: A vármegye, a vármegye szervezete. *Comitatus*, VIII. évf. (1998) 7–8. sz. 135–143.

89 NAGY: i. m., 77–79.; SAÁD: i. m., 228–229.; VEREBÉLYI Imre: A közigazgatás és kormányzás alapkérdései Magyary Zoltán életművében, In: Államszerep válság idején. *Magyary Zoltán emlékkötet* (szerk. GELLÉN Márton – Hosszú Hortenzia), CompLex-Wolters Kluwer, Budapest, 2010, 15–38. A levél közlési helye: 35–36. 1. vj. Továbbá: VEREBÉLYI Imre: A közigazgatás és kormányzás alapkérdései Magyary Zoltán életművében. *Jog Állam Politika*, II. évf. (2010) 3. sz. 77–100. A levél közlési helye: 97–98. (melléklet). <http://dfk-online.sze.hu/images/J%20C3%81P/2010/3/Vereb%20C3%A9lyi.pdf> (a letöltés ideje: 2015. 02. 20.)

90 NAGY: i. m., 19–21. Nem tudományos közlés, két kéziratos és egy gépiratos levél másolatának fényképe.

91 Uo., 22. Nem tudományos közlés, egy gépiratos levél másolatának fényképe.

9. Magyary Zoltán Ilosvay Lajoshoz (1928)⁹²
10. Magyary Zoltán levele Klebelsberg Kunóhoz (1929)⁹³

Babus az orosz tárgyú forrásközlő kötetében számos ismeretlen levelet fordításban közölve nyitott meg új távlatokat a kutatás számára. A levelezés alapvetően német nyelven folyt, az egyetlen francia nyelvű levél esetében a nyelviség tényét külön jelöljük.

11. Magyary Zoltán Alekszandr Bekzadjannak (1935)⁹⁴
12. Magyary Zoltán Alekszandr Aroszjevnek (1935) – francia nyelven⁹⁵
13. Magyary Zoltán Lev Csernyavszkijnak 1. (1935)⁹⁶
14. Magyary Zoltán Rudolf Seldtnek 1. (1935)⁹⁷
15. Magyary Zoltán Rudolf Seldtnek 2. (1935)⁹⁸
16. Magyary Zoltán Nyikolaj Kuljabkónak (1935)⁹⁹
17. Magyary Zoltán Rudolf Seldtnek 3. (1935)¹⁰⁰
18. Magyary Zoltán Lev Csernyavszkijnak 2. (1935)¹⁰¹
19. Magyary Zoltán Rudolf Seldtnek 4. (1936)¹⁰²
20. Magyary Zoltán Rudolf Seldtnek 5. (1936)¹⁰³
21. Magyary Zoltán Rudolf Seldtnek 6. (1937)¹⁰⁴
22. Lev Csernyavszkij Magyary Zoltánnak (1935)¹⁰⁵
23. Rudolf Seldt Magyary Zoltánnak 1. (1935)¹⁰⁶
24. Rudolf Seldt Magyary Zoltánnak 2. (1935)¹⁰⁷
25. Rudolf Seldt Magyary Zoltánnak 3. (1936)¹⁰⁸
26. Rudolf Seldt Magyary Zoltánnak 4. (1936)¹⁰⁹
27. Rudolf Seldt Magyary Zoltánnak 5. (1936)¹¹⁰
28. Rudolf Seldt Magyary Zoltánnak 6. (1936)¹¹¹

92 Uo., 59. Nem tudományos közlés, egy gépiratos levél másolatának fényképe.

93 Uo., 61–68. Az Oxfordból kelteztet levél tartalma rendkívül érdekfeszítő. A levél szövege nyomtatásban átirrt, azonban nem tudományos közlés.

94 BABUS: i. m., 83–89. (3. tétel)

95 Uo., 89–91. (4. tétel)

96 Uo., 104–105. (13. tétel)

97 Uo., 163. (49. tétel)

98 Uo., 181–182. (63. tétel)

99 Uo., 183–184. (64. tétel)

100 Uo., 193–195. (72. tétel)

101 Uo., 195. (73. tétel)

102 Uo., 204–205. (80. tétel)

103 Uo., 216–218. (89. tétel)

104 Uo., 219–220. (92. tétel)

105 Uo., 103–104. (11. tétel)

106 Uo., 189–190. (68. tétel)

107 Uo., 196–197. (74. tétel)

108 Uo., 201–202. (78. tétel)

109 Uo., 210–211. (83. tétel)

110 Uo., 212–213. (85. tétel)

111 Uo., 214–215. (87. tétel)

29. Rudolf Seldt Magyary Zoltánnak 7. (1936)¹¹²
30. Rudolf Seldt Magyary Zoltánnak 8. (1936)¹¹³
31. Olga Giljarevskaja Magyary Zoltánnak (1937)¹¹⁴
32. Levelezése Edmond Lesoirral (1940)¹¹⁵

4.5. A korábbi Magyary-bibliográfiákban nem szereplő, jelenleg ismert munkák

Magyary munkássága esetében főleg a joghallgatók által leírt, de a szerző által jóváhagyott jegyzetek képeznek mostohán kezelt forráscsoportot, részben ritkaságuk okán. Azonban a szerző szellemi fejlődési szakaszainak vizsgálatához ezek a kötetek elengedhetetlenek. Ilyen típusú, könyvészetileg ismert nyomtatványok az alábbiak:

1. MAGYARY Zoltán: *Közigazgatási jog* ---, (előadásai alapján) összeáll. Alispán [Püski Sándor], Kartárs, Budapest, 1935. 340. Jog- és Államtudományi jegyzetek 10.¹¹⁶
2. MAGYARY Zoltán: *Magyar közigazgatási jog*, Negyedik kiadás. Kiegészítette az utolsó évi előadásokkal, gyorsírta és szerkesztette VÁCZY Ernő. Kézirat gyanánt. K. n., Budapest, 1935–1936, terjedelme ismeretlen.¹¹⁷
3. MAGYARY Zoltán: *Pénzügyi jog* ---, (előadásai alapján) összeáll. Finánc [Püski Sándor]. Kartárs–Vörösváry, Budapest, 1935, 140. Jog- és államtudományi jegyzetek 11.¹¹⁸
4. MAGYARY Zoltán: *P[énz]ü[gyi] jog*, (jegyzet) összeáll. KATONA Artúr, Steiner Nyomda, Budapest, 1939, 50.¹¹⁹
5. MAGYARY Zoltán: *Pénzügyi jog* ---, előadás(ai) után összeáll. Püski Sándor, Magyar Élet, Budapest, 1944, 172. Jog- és államtudományi jegyzetek 11. [!]¹²⁰

112 Uo., 215–216. (88. tétel)

113 Uo., 219. (91. tétel)

114 Uo., 221. (94. tétel)

115 Részleges közzététele (egy levélrészlet franciául, és ugyanezen mű angol fordításában): FISCH, Stefan: Origins and History of the International Institute of Administrative Sciences: from Its Beginnings to Its Reconstruction After World War II (1910–1944/47), In: DUGGET, Michael – RUGGE, Fabio (eds.): *IIAS/IISA Administration & Service 1930–2005–*. Amsterdam–Berlin–Oxford–Tokyo–Washington, DC, 2005. 35–60. IIAS- IOS Press. A levélrészletre lásd 58–59. FISCH, Stefan: Origines et histoire de l’Institut International des Sciences administratives: de son commencement à sa reconstruction après la Seconde Guerre Mondiale (1910–1944/47), In: DUGGET, Michael – RUGGE, Fabio (eds.): *IIAS/IISA Administration & Service 1930–2005–*. IIAS- IOS Press, Amsterdam–Berlin–Oxford–Tokyo–Washington, DC, 2005, 13–28. A levélrészletre lásd 27.

116 M. könyvészet 1920–1944, III.187 b (5. tétel Magyary nevénel)

117 A bibliográfiai leírás az ELTE Egyetemi Könyvtár digitalizált cédulakatalógusa alapján készült: ELTE Egyetemi Könyvtár Alapadatok, <https://edit.elte.hu/ulibca/>. A kiadvány jelzete: B3 4r 2221. A szíves figyelemfelhívást Veress Katalin úrnőnek, az OSZK munkatársának köszönöm meg. Ugyanitt van egy Váczytól leírt másik pénzügyi jogi jegyzet: Váczy Ernő: *A magyar pénzügyi jog alaprendszere, (Összefoglaló jegyzet) Kézirat gyanánt*. [Szerző], Budapest, 1933. (1) 114. (1) (1) [Könyvnyomat kiadvány – 8 példány]. A kiadvány jelzete: B6 5009. A kötetet egyelőre behatóbban nem tudtuk tanulmányozni, és megállapítani, hogy van-e köze Magyaryhoz a műnek.

118 M. könyvészet 1920–1944, III. 207. a* (2. tétel Magyary nevénel)

119 Uo. (4. tétel Magyary nevénel)

120 Uo. (3. tétel Magyary nevénel)

Könyvészetileg ismert, de az eddigi Magyar-bibliográfiákban *nem szereplő* könyvfejezet a következő:

6. MAGYARY Zoltán: Colleges of Law (Law Academies),¹²¹ In: *View of Trianon's Hungary*, Bethlen nyomda, Budapest, 1928, (12), 494 (1 t). A tanulmány a 404–406. oldalon található.¹²²

Könyvészetileg ismert, de a Magyar-bibliográfiákban nem szereplő tanulmányok, cikkek az alább felsoroltak:

7. MAGYARY Zoltán: A magyar tudomány nemzetközi helyzete, *Budapesti Szemle* LIV. évf. 201. köt., 1926, 582. sz. 236–260.¹²³
8. MAGYARY Zoltán: Tudománypolitikánk legközelebbi feladatai, *Debreceni Szemle* II. évf., 1928, 6. sz. 317–323.¹²⁴
9. MAGYARY Zoltán: Két korszak mezsgyéjén. Jogállam-e a cselekvő állam? *Bányászati és kohászati lapok* LXXII. évf., 1939, 3. sz. 109–110.¹²⁵
10. MAGYARY Zoltán: A fasiszta állam kifejlődése, *Olasz Szemle* I. évf., 1942, 1. sz. 67–75.¹²⁶

Könyvészetileg ismeretlen egyetemi jegyzetek az alábbiak (amelyek tehát sem bibliográfiákban, sem a nyilvános közkönyvtárak adatbázisaiban nem szerepelnek, és –közgyűjteményi példány hiányában – ismertté válásuk esélye csekély, így bibliográfiai beazonosítása és bibliográfiába történő felvétele könyvészeti fórumon nem történt meg).

11. MAGYARY Zoltán: *Magyar közigazgatási jog*. Dr. Magyary Zoltán e. ny. r. tanár úr 1931–1932. tanévi előadásai és engedélye alapján készült jegyzet. Készítette: Váczy Ernő jogszigorló. K. n., Budapest, 1932, 207, (38) (2).¹²⁷
12. MAGYARY Zoltán: *Magyar pénzügyi jog*. Dr. Magyary Zoltán egy. ny. r. tanár úr előadásai és engedélye alapján készült jegyzet. Készítette: Váczy Ernő jogszigorló. K. n., Budapest, 1931, 305, (7). (A szerző magánkönyvtárának tulajdona). A jegyzet gépiratos, de a borítója nyomtatott. A bibliográfiai leírás korábbi tudományos közzététele megtörtént.¹²⁸

121 A tartalomjegyzékben a „Colleges of Law” a műben a fejezet előtt „Law Academies” szerepel.

122 M. könyvészet 1920–1944, V. 325.

123 A MOKKA-ODR adatbázis ismeri. Megjelent 1926-ban a *Természet-, Orvos-, Műszaki-, és Mezőgazdaságtudományi Országos Kongresszus munkálatai* (szerk. GORKA Sándor) című kötet 629–642. lapjain. Közölte *A magyar tudományos nagyüzem megszervezése* (1931) is.

124 A MOKKA-ODR adatbázis ismeri.

125 A MOKKA-ODR adatbázis ismeri. Az 1939. március 16-i lapszámban jelent meg, és Magyarynak a Mérnökpolitikai Társaság számára tartott előadását elemezte.

126 A MOKKA-ODR adatbázis ismeri.

127 A példány a Magyar Archívumban található. Az ügyben az úgynevezett Könyvek Központi Katalógusa (OSZK Országos Lelőhely-koordinációs és Dokumentumellátó Osztály) munkatársával, Veress Katalinnal folytattam elektronikus levelezést (az e-mail-váltás 2015. február 26-án történt, eszerint könyvészetekben és világhálós adatbázisokban a mű leírása nem található).

128 Részben téves oldalszámmal, és helytelen kollációval. Erre lásd Koi 2013, 148–149. főszöveg és 563–571. lj. (bibliográfiai leírás és elemzés); 152. (bibliográfiai leírás).

5. MAGYARY SZÖVEGEINEK STÍLUSA

Szükséges néhány szót szólni Magyary fogalmazásmódjáról. Stílusa már a korai korszakában (1919–1922) is világos (ellentétben nem egy elődjével és kortársával), azonban igen válsztékos és tudománytól, valamint praktikumtól is áthatott. (Ez alól talán csak legelső, a bolsevizmus közigazgatásával kapcsolatos szövegének hangvétele a kivétel a vizsgált korszak, valamint az életmű egésze tükrében is). Nyelvhasználatában sajátosság az állanak és tömörülniökszerű régies és elegáns szóalakok alkalmazása (ez nem volt idegen a kortól). A jövő szót sajátosan, inkább melléknévszerűen, mint főnévként használja. Tehát az „a jövő közigazgatás” nála a jövőbeli, jövőbeni közigazgatást, a jövő közigazgatását, az elkövetkezendő idők adminisztrációját jelenti. A „közigazgatási jogi” kifejezést „közigazgatásjogi” alakban is használja (vö. polgári jogi versus polgárjogi, bár utóbbiak jelentésmezeje eltér). Gyakran használ idegen kifejezéseket, de nem terpeszkedően, hanem csak ott, ahol a korabeli nyelvallapot nem használt magyar megfelelőt, vagy a hazai nyelv megoldását nem tekintették tudományosnak. Vesszőhasználata egyéni gyakorlatot tükröz. Mondaton belül a szerző gyakran nem tesz ott vesszőt, ahol amúgy indokolt lenne. Természetesen a kritikai kiadás nem változtathat a szövegek mondat szerkesztésén. A korszakban érdekes a mássalhangzók hosszúságjelöléséből kitűnően bizonyos idegen szavak ejtése. (Pl. a korabeli nyelvallapot az akadémia szó helyett ákadémia, az antant helyett ántánt kiejtést és olykor írásformát használt, vagyis egyes idegen szavaknál az a betű nyíltabb ejtésű volt az akkor is létező zárt a betűnél). Magyary a szocializmus helyett a szociálizmus formát használta.¹²⁹ A korban szokásos módon a külföldi tudósokat – legalábbis a pályája elején, vizsgált korszakunkban – magyar keresztnéven illeti. Az 1942-es *Magyar közigazgatás* című összefoglaló alapművében ez már egyedül csak Lorenz von Stein esetében történik meg, akit Stein Lőrinc néven emleget, így tesz korábban a nagy előd, Concha Győző is. 1921–22 fordulóján megfigyelhető egy helyesírási módosulás a szövegekben. A régies, deákos hagyományt tükröző írásmódot felváltja a maihoz közelítő ortográfia (pl. ministerium helyett minisztérium), illetve a szükség szerinti mássalhangzó-kettőzés (épen /névmás/ helyett éppen). Gyakran előfordul, hogy egy szövegben belül keveredik a ministerium/minisztérium illetve a miniszterium/minisztérium írásmód. Mivel az 1919 és 1922 közötti első korszak Magyary-írásokat közlétezői folyóiratai (Néptanítók Lapja; Magyar Közigazgatás; Budapesti Szemle; Társadalomtudomány) szerkesztőségi gyakorlata, és a nyomdai szedői szokások nem ismeretesek, Magyary-kéziratok pedig jelen tudomásunk szerint a vizsgált korszakból nem maradtak fenn, ezért az ilyen különbségeket az egyéni írásgyakorlat részeként fogjuk fel a magunk részéről. Magyary olyan időszakban volt fiatal diák, amikor éppen csak kialakulóban volt az egységes akadémiai helyesírás. Az 1901-es akadémiai helyesírási szabályzat bizonytalan gyakorlatot, olykor több forma közüli választást engedett. Strict szabályokat csak a Simonyi Zsigmond nyelvész-professzor által jegyzett 1903-as *Iskolai helyesírás* tartalmazott, de ez sem tett pontot számos vita végére, mivel egyszerre két, egymásnak számos ponton ellentmondó helyesírási szabály-

¹²⁹ Egy kortársa, Rákosi Mátyás a későbbi, ötvenes évekbeli hang- és képfelvételeken rögzített beszédeiben szintén következetesen a „szociálizmus” alakot használja.

zat volt forgalomban. (1904-től érzékelhető a kötet hatása, Magyary ekkor 15–16 éves gimnazista). Az MTA a helyesírási szabályokat ekkor még önnön kiadványaiban kívánta érvényesíteni. 1908-ban (Magyary 19–20 esztendőskorában) az MTA válaszára elé került. Az Országos Törvénytár szerkesztője [Ladik Gusztáv (1860–1959) közigazgatási jogtudós 1895 és 1908 között töltötte be a pozíciót – K. Gy.] a belügyminisztertől felhatalmazást kért a jogszabályok szövegének az iskolai helyesírás, azaz a Simonyi-féle helyesírás szerint kinyomtatására, kérve, hogy minisztertanácsi határozat rendezze a helyesírást. Hosszas csatározások után az általunk vizsgált korszak záróévében, 1922-ben néhány kisebb kettős szabály és az idegen szavak helyesírása körüli bizonytalanságok fenntartása mellett Simonyi elveit kodifikálták (1922. október 11-én kelt 4250. elnöki sz. alatti rendelet).¹³⁰

Magyary a korai korszakában a törvények idézésekor a kötőjeles formában ma már szokatlan t.-c. rövidítést használta. A millió feletti összegek említésekor a szövegek eredeti gyakorlata keverte a pontok és a vesszők használatát (10,000.000 és 106.000,120), ettől a mai forma eltér (10 000 000 és 106 000 120). A számírási gyakorlat a korban nem volt következetes, így felbukkan olykor a 10 millió alakban történő használat. Ugyanígy érdekesség a felsorolásokban kiírt arab szám és szórag alakban feltüntetett sorszámnevek kapcsolata (2-ik, 3-ik stb., ez ma második, harmadik alakban értelmezendő). Az 50 év, 100 év típusú alakokat ötven év, száz év formában adja meg a kritikai kiadás.

Idegen szerzők említésekor a korai szövegek magyaros névalakokat (Engels Frigyes, Marx Károly, Owen Róbert stb.) adnak meg.

Előrebocsátható, hogy Magyary a legkorábbi, monográfia előtti korszakában is belülről vezérelt szerzőnek tekinthető, aki – hasonlóan a Zeusz fejéből teljes fegyverzetben kipattanó Pallasz Athénéhez – kezdettől fogva minden lehetséges eszközzel rendelkezett, amely egy kiemelkedő közigazgatás-tudósi életpályához szükséges. A későbbiekben tovább szélesedő tudása, a külföldi és a hazai szakirodalom ismeretén túlmenő invenciózus alkata lehetővé tették életműve kiteljesítését. Ezen, és a fentebbi állítások bizonyítására az 1919 és 1922 közötti első korszak műveit felölelő kritikai kiadás szövege, és az azokhoz fűzött szövegkiadói lábjegyzetek szolgálnak.

¹³⁰ Szemere Gyula: *Az akadémiai helyesírás története (1832–1954)*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1974, 19–23.